

Тема 7. ХАРАКТЕРИСТИКА МУЗЕЙНОЇ МЕРЕЖІ УКРАЇНИ. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МУЗЕЇВ (2 год.)

Мета: розкрити територіальну структуру музеїв України; проаналізувати музейну мережу усіх регіонів та областей; ознайомити студентів із експозиціями найвідоміших музеїв України; проаналізувати перспективи інтеграції українських музеїв у регіональні, національні, та міжнародні музейні організації розвивати мислення студентів; виховувати інтерес до дисципліни, розуміння важливості його вивчення, патріотичне виховання.

Тип заняття повідомлення та засвоєння нових знань

Форма лекція

Обладнання конспект лекції; схеми; проектор, екран, презентація «Мережа музеїв»; завдання до виконання самостійної роботи.

Література

1. Музеї Карпатського регіону. Л.: Центр Європи, 2004. 98 с.
2. Музеї України: Довідник / Міністерство культури і мистецтв України. К.: За друга, 1999.
3. Піддубний І.А. Основи музеєзнавства. Конспект лекцій. Чернівці, 2014. 108 с.
4. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. К.: 2003.
5. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: Навч.посіб. / За ред. проф.. Ф.Д. Заставного. К.: Знання, 2006, С.469-518.
6. Рутинський М.Й., Стецюк О.В. Музеєзнавство: Навч. посіб. К.: Знання, 2008, С.178-286.
7. Музеї України" журнал. URL: <http://www.museum-ukraine.org.ua/> (дата звернення 26.08.2020).
8. Музейний портал. URL: <https://museum-portal.com/> (дата звернення 27.08.2020).
9. Музейний простір України. URL: <http://prostir.museum/> (дата звернення 28.08.2020).
10. Піскова Е.М., Федорова Л.Д. МУЗЕЙНА СПРАВА В УКРАЇНІ. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Muzejna_sprava/ (дата звернення 29.08.2020).

ПЛАН

1. Музейна мережа Карпатського регіону й Полісся.
2. Визначні музеї Поділля й Середнього Подніпров'я.
3. Музейна мережа півдня та сходу України.
4. Перспективи інтеграції українських музеїв у регіональні, національні та міжнародні музейні організації.
5. Пріоритетні напрями та завдання розбудови національної музейної мережі.

Україна — країна музеїв. Національній історико-культурній спадщині нашої держави можуть позаздрити чимало країн світу, і навіть серед країн Європи Україна включена у першу десятку за кількістю й багатством музейних збірок. За даними Міністерства культури та туризму, на урядовому обліку сьогодні перебуває понад 500 державних музейних установ. А якщо сюди долучити усі муніципальні, селищні й сільські, громадські, приватні, пришкільні та інші музейні заклади, їх загальна кількість зросте майже до 8 тис. установ.

Географічна мережа музеїв України доволі розгалужена. Практично кожен районний центр має свій краєзнавчий музей. А визначні музейні колекції зосереджені в музеях столиці й найбільших регіональних центрах держави. Виділяються й окремі ареали найбільшого згущення музеїв національного значення — це Середнє Подніпров'я, Карпатський туристичний регіон, АР Крим.

"Полісся, ця космічна поганська колиска, басейн Прим'яті та Десни з його арійською чистотою коренів і древлянською нескаламученістю джерел, з його визначальними генетично-культурними кодами, з найархаїчнішим фольклором, епосом, діалектами..." — так образно характеризує сучасний український письменник Ю. Андрухович у книзі "Дезорієнтація на місцевості" один з етнічно найсамобутніших країв України.

Українське Полісся — це край, у музеях якого експонуються справжні скарби традиційної української етнокультури й народного мистецтва. Він охоплює північну Волинську, Рівненську, Житомирську, Київську й Чернігівську області.

Західне Полісся, або Волинь, — терен, який вчені називають колискою слов'янства й українського народу, а «збереглися старожитні вірування, обряди й традиції, який маємо всі підстави називати етнокультурним заповідником просто неба.

Серед низки музеїв області виокремимо Луцький історико-культурний заповідник, Волинський краєзнавчий, Музей Волинської ікони, Волинський художній, Колодяжненський літературно-меморіальний музей Лесі Українки (с. Колодяжне Ковельського р-ну, Володимир-Волинський краєзнавчий, Волинський регіональний музей українського війська і воєнної техніки, Ковельський історичний, Маневицький краєзнавчий, Любомльський краєзнавчий, Горохівський історичний, Кортеліський історичний та ін. Замок Любарта — осердя Луцького історико-культурного заповідника — краща фортифікаційна споруда краю, що постала на крутому вигині-луці річки Случ для захисту літописного граду Лучеська, перша документальна згадка про який у "Повісті врем'яних літ" датована 1085 р.

Сучасна Рівненська область теж є складовою частиною історичного волинського краю. Кращими музеями терену є Національний історико-меморіальний заповідник "Поле Берестецької битви" біля с. Пляшева Радивилівського району, Державний історико-культурний заповідник у м. Острозі, Державний історико-культурний заповідник у м. Дубно, Березневський краєзнавчий, Костопольський краєзнавчий, Млинівський краєзнавчий, Сарненський історико-етнографічний, Корецький історичний, Радивилівський історичний, Літературно-меморіальний музей М.Островського (с. Вілія) тощо.

Меморіально-музейна "перлина" Рівненщини — Меморіальний комплекс "Козацькі могили" біля с. Пляшева, у червні 1651 р. відбулася славнозвісна Берестецька битва козацьких полків Богдана Хмельницького з польською

армією.

Житомирщина — це географічне осердя Полісся, споконвічний терен оселення древлян-поліщуків із самобутньою старожитньою етнокультурою. Серед музеїв краю виокремимо: Житомирські краєзнавчий і художній музеї, Музей космонавтики ім. С. Корольова, Музей природи, Житомирський державний літературний, Музей коштовного і декоративного каміння у смт. Володарську-Волинському, Коростенський краєзнавчий, Новоград-Волинський літературно-меморіальний музей Лесі Українки, Романівський літературно-меморіальний музей М. Рильського, Верхівнянський літературно-меморіальний музей Оноре де Бальзака, Житомирський літературно-меморіальний музей В. Короленка, Кмитівський музей образотворчого мистецтва імені Й. Буханчука.

Чернігівщина — край літописних сіверян — займає почесне місце серед поліських областей за багатством музейної туристичної спадщини. Цей край у всі часи був потужним осередком українського культурогенезу. Тож нині понад 50 пам'яток і ансамблів Сіверщини включено у національну мережу туристичних маршрутів, що знайомлять з давньоруською, козацькою й мистецькою спадщиною України.

Серед державних музеїв та історичних заповідників Чернігівської області найвідоміші: Національний архітектурно-історичний заповідник "Чернігів стародавній", Чернігівський обласний історичний музей імені В. Тарнавського, Чернігівський військово-історичний музей, Чернігівський музей народного декоративного мистецтва, Чернігівський обласний художній музей, Літературно-меморіальний музей М. Коцюбинського, Новгород-Сіверський історико-культурний музей-заповідник "Слово о полку Ігоревім" Батуринський державний історико-культурний заповідник "Гетьманська столиця" (Бахмацький район, СМТ Батурин) Державний історико-культурний заповідник "Качанівка" (Ічнянський район, с. Качанівка), Вертіївський історико-меморіальний музей М. Кирпоноса (Ніжинський р-н), Ніжинський краєзнавчий музей, музей "Поштова станція", Ніжинський художній музей, і північний краєзнавчий музей, Сосницький літературно-меморіальний музей О. Довженка, Літературно-меморіальний музей-заповідник М. Коцюбинського, Художньо-меморіальний музей "Садиба народного художника України О. Саєнка" (м. Борзна). Музей "Поштова станція" відкрито у приміщенні найстарішої і єдиної в Україні поштової станції XVII ст.

Київщина — винятковий історико-етнокультурний терен формування українського етносу української державності. Цей край явив світові дивовижі пам'ятки Трипільської культури найдавнішими у Європі протомістами IV—III тис. дон. е.

Цю багату історико-етнокультурну спадщину краю репрезентують численні історико-краєзнавчі музеї області: Білоцерківський, Бережанський, Богуславський, Бориспільський, Броварський, Боярський, Кагарлицький, Фастівський, Яготинський, музеї-садиби

К. Стеценка у с. Веприку, музей-заповідник "Битва за Київ у 1943р." у с. Нові Петрівці, Музей героїв Букринського плацдарму в с. Балико-Щучинці.

А справжньою туристичною славою Київщина завдячує Національному історико-етнографічному заповіднику "Переяслав" Найбільший скансен України — Національний мул народної архітектури та побуту у Пироговому Карпатський туристичний регіон охоплює адміністративні області заходу України, в межах яких простягаються масиви Українських Карпат. До складу

регіону входять Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька і Закарпатська області.

На території Львівської області представлена низка музеїв, серед яких особливо треба виділити Державний історико-архітектурний заповідник у Жовкві, Державний історико-культурний заповідник "Тустань" в Уричі Сколівського району, Державний історико-культурний заповідник "Нагуєвичі" в Нагуєвичах Дрогобицького району, Музей-заповідник "Одеський Замок" у смт Олеську Буського району, Музей "Золочівський замок", Музей "Підгорецький замок" у Підгірцях Бродівського району, Бродівський історико-краєзнавчий, Перемишлянський краєзнавчий, Істори-ко-краєзнавчий музей м.Винники, Історико-етнографічний музей "Бойківщина" у м. Самборі, Червоноградський філіал Львівського музею історії релігії, Музей "Сокальщина" у Червонограді, Сокальський музей "Людина, Земля, Всесвіт", Стрийський краєзнавчий музей "Верховина", Музей "Дрогобиччина" у Дрогобичі, Музей оборонної архітектури "П'ятничанська Вежа" у П'ятничанах Жидачівського району, Музей історії давньоруського міста Звенигорода у Звенигороді Пустомитівського району, Художній музей Михайла Біласа у Трускавці, Музей-садиба Маркіяна Шашкевича у Підлиссі Золочівського району, Музей Устияновичів у Вовкові Пустомитівського району,

Надзвичайно багатий музеями Івано-Франківський край. Даний терен репрезентують: Національний заповідник "Давній Галич", Івано-Франківський краєзнавчий музей, Івано-Франківський обласний художній музей, Коломийський музей народного мистецтва, Гуцульщини і Покуття імені Й. Кобринського, Косівський музей народного мистецтва і побуту Гуцульщини, Музей "Писанка" у Ко-номії, Карпатський крайовий музей визвольних змагань у Яремчі, Музей визвольних змагань Прикарпатського краю в Івано-Франківську, Краєзнавчий музей "Бойківщина" у м. Долині, Музей "Гуцульщина" у с.Яблуниці Верховинського району, Приватний музей верховинського побуту та музичних інструментів у смт Верховині, Історико-етнографічний музей "Берегиня" у Бурштині, Історико-меморіальний музей Степана Бандери у Старому Угринові, Музей-оселя родини Івана Франка у м. Калуші.

У Закарпатській області функціонують: Закарпатський краєзнавчий музей в м. Ужгород, Закарпатський музей народної архітектури та побуту (м. Ужгород), Закарпатський обласний художній музей імені Й. Бокшая (м.Ужгород), Мукачівський історичний музей "Замок Паланок", Зоологічний музей Ужгородського національного університету, Музей екології гір та історії природокористування Карпат (освітньо-музейний центр Карпатського біосферного заповідника) у м. Рахові, Свалявський історичний музей, Виноградівський історичний музей, Історико-краєзнавчий народний музей

"Сріберна Земля" у с. Грушовому Тячівського район, Районний етнографічний музей "Лемківська садиба" у Зарічевому Перечинського району, Музей Берегівщини у Береговому, Хустський краєзнавчий музей, Затиснянський краєзнавчий музей, Музей історії солекопалень у смт Солотвині Тячівського району, Музей ткацтва у Великих Берегах Берегівського району, Кузня-музей "Гамора" в с. Лисичевому Іршавського району, Будинок вина "Берегвідек" у с. Яноші Берегівського району та ін.

Серед найвідоміших музеїв "Срібної землі" назвемо: Закарпатський обласний краєзнавчий музей. Розташований на території Ужгородського замку XIII—XVIII ст.

Доволі багата музеями Буковина — самобутній історико-етнографічний край у південно-східній околиці Українських Карпат (Чернівецька обл.). Його багатющу історико-культурну спадщину репрезентують: Чернівецький краєзнавчий музей, Чернівецький обласний державний музей народної архітектури та побуту, Чернівецький обласний художній музей, Музей буковинської діаспори у м. Чернівці, Музей природи Вижницького національного природного парку у с. Зеленові Кіцманського району, Хотинський історичний музей, Кіцманський історичний музей, Чернівецький літературно-меморіальний музей Юрія Федьковича, Чернівецький літературно-меморіальний музей М. Емінеску, Чернівецький меморіальний музей Володимира Івасюка, Чернівецький літературно-меморіальний музей Ольги Кобилянської, Музей-садиба Ольги Кобилянської у селі Димці Глибоцького району.

Палітра музейного фонду м. Львова як міста — центру міжнародного туризму, невід'ємною складовою якого є музейно-екскурсійний сервіс.

У Львові працює 40 музеїв (враховуючи окремо розташовані філії), тому це місто можна назвати містом-музеєм.

-2-

Найбагатшим музеєм Середнього Подніпров'я є Дніпропитпровський історичний музей ім. Д. Яворницького. Тут увібрана найбільша в Україні колекція кам'яних статуй (НГ) експонатів) від стел доби міді (III тис. до н. е.) до поло-инцьких кам'яних баб.

Визнаним осередком національної музейної спадщини є запорізький край. Серед його краєзнавчих музеїв згадаємо музеї Бердянська, Мелітополя, Приморська, Гуляйполя, Токмака, Вільнянська, Горіхова, Пологів; серед художніх — Запорізький, Бердянський та Енергодарський краєзнавчі музеї.

А найвидатнішими музеями цього козацького краю є Національний заповідник "Хортиця", історико-археологічний музей-заповідник "Кам'яна могила", Запорізький обласний краєзнавчий музей і Кам'янсько-Дніпровський історико-археологічний музей.

Справжнім лідером за експозиційним багатством музеїв Середнього Подніпров'я є невелика Черкаська область. Серед кращих музеїв області назвемо: Музей "Кобзаря" Т. Г. Шевченка в м. Черкасах, Черкаський обласний художній, Державний історико-культурний заповідник в Кам'янці,

краєзнавчі музеї Чигирин, Умані, Чернобаївки, Драбівки, Городищеня, Звени-іорода, Золотоноші, Катеринопілля, Монастирища, Смілянки, Каневський музей народного декоративного мистецтва, Стецівський етнографічний, історичні музеї Ватутіного, Лисянська, Жашківа, Літературно-меморіальний музей Василя Симоненка у Черкасах, Стеблівський літературно-меморіальний музей Івана Нечуя-Левицького, Уманська картинна галерея тощо.

А міжнародною туристичною славою Черкащина завдячує таким славнозвісним центрам туристичного притягання, як Державний історико-культурний заповідник "Батьківщина Тараса Шевченка", Шевченківський національний заповідник "Тарасова гора" в Каневі, Канівський історичний музей, Національний історико-культурний заповідник "Чигирин", Черкаський обласний краєзнавчий музей, Суботівський етнографічний музей, Тальнівський музей історії хліборобства, Державний історико-культурний заповідник "Трахтемирів", Державний історико-культурний заповідник в Корсунь Шевченкові.

Багатющою музейною спадщиною може похвалитися Поділля — край збіжжя, молока й меду. Серед кращих музеїв Вінниччини згадаємо Вінницький обласний краєзнавчий, Вінницький обласний художній, краєзнавчі музеї Могилева-Подільського, Тиврова, Бершаді, Піщанська, Тульчина, Оратівки, Ободівки, Літинський краєзнавчий музей імені Устима Кармалюка, Барський народний історико-краєзнавчий, Музей гончарного мистецтва, братів Герасименків (Гайсинський район, с. Новоселівка), Державний музей фольклориста-етнографа Г. Танцюри (м. Гайсин), Вінницький національний музей-садиба М. Пирогова, Вінницький літературно-меморіальний музей М. Коцюбинського та ін.

Хмельниччина репрезентована цілою низкою музеїв (11 державних і 211 недержавних), серед яких визнану популярність серед туристів мають: Хмельницький обласний краєзнавчий, Хмельницький літературно-художній, Музей історії міста Хмельницького, Державний історико-культурний заповідник "Самчики" в однойменному селі Старокостянтинівського району, Старокостянтинівський краєзнавчий музей, Музей історії Волочиського району, Музей історії Дунаєвецького району, Музей історії Славутського району, Кам'янець-Подільська картина галерея, Меморіальний музей поетеси Анни Ахматової.

А справжніми туристичними "мекками" краю є Національний історико-архітектурний заповідник "Кам'янець" та Меджибізький регіональний історико-етнографічний музей-фортеця.

-3-

Кримський півострів — унікальний за полікультурною спадщиною геоетнофеномен України. В історії й культурі цього терену залишили свій слід десятки народів від таврів і скіфів до татар і росіян. Нині з цією спадщиною гості сонячного півострова мають нагоду знайомитися в багатьох музеях краю.

Музейною "столицею" Криму є місто-герой Севастополь. Його

спадщина знайомить з багатотисячолітньою історією півострова від появи його перших поселенців до подій Другої світової війни.

Пам'ятник світового значення — Національний історико-археологічний музей-заповідник "Херсонес" — розташований в історичному центрі Севастополя.

Севастопольська картинна галерея; Керченський історико-археологічний музей - один з найстаріших музеїв нашої країни. Створений у 1826 р. як Музей старожитностей, Феодосійська картинна галерея ім. І. К. Айвазовського володіє найбільшою колекцією полотен видатного художника-мариніста. Літературно-меморіальний музей А. С. Гріна, Державний музей дельтапланеризму і парапланеризму, Ялтинський історичний музей, Музей природи Ялтинського гірсько-лісового заповідника на Грушевій галявині в околиці Ялти.

Однак найбільшою популярністю серед гостей півострова користуються палаци-музеї Південного берега Криму: Лівадійський, Масандрівський й Алупкинський.

Музейною столицею Півдня України є Одеса. Тут функціонують археологічний музей НАН України, обласний краєзнавчий, обласний художній, західного і східного мистецтва, Муніципальний музей приватних колекцій імені О. Блещунова, державний літературний, літератур меморіальний музей О. Пушкіна, воєнно-історичний та морського флоту України, Меморіал героїчної оборони Одеси тощо, а на території області — Білгород-Дністровський краєзнавчий, Ізмаїльській краєзнавчий музей Придунав'я, Ізмаїльська художня галерея та діорама "Штурм Ізмаїла", Болградський історико-етнографічний музей, Ананьївський історико-художній, Іллічівський витончених мистецтв та ін.

Героїчне минуле Донецької землі здатні репрезентувати туристично-атракційні козацькі музеї просто неба. Зокрема, зусиллями осередку Донського козацтва у Новоазовському районі відкрито Музей-дворище історії Приазовського козацтва. На стадії реалізації туристичний проект зі створення на базі легендарної Савур-могили, де свого часу був форпост Запорізької Січі, Музею козацького побуту просто неба, а також — проект організації історико-культурного меморіального комплексу "Козацька пристань" на місці старовинної козацької фортеці в с. Райгородку Слов'янського району поряд з НПП "Святі гори".

Дуже багатий унікальними музейними колекціями Слобожанський край, що включає в себе Полтавську, Сумську й Харківську області.

Найціннішу етнокультурну спадщину Слобідської України репрезентують краєзнавчі музеї Полтавщини: Полтавський обласний, Диканьський, Миргородський, Кременчуцький, Лубенський, Лохвицький, а також Чорнухинський музей, Музей Григорія Сковороди, Полтавські літературно-меморіальний музеї Панаса Мирного та Івана Котляревського, державний музей-заповідник Миколи Гоголя в с. Гоголеве Шишацького району та Великосорочинський літературно-меморіальний музей Миколи Гоголя у Великих Сорочинцях Миргородського району, літературний музей родини

Драгоманових у Гадячі тощо. Прославили Полтавський край Державний історики культурний заповідник "Поле Полтавської битви", Національний музей-заповідник українського гончарства в смт Опішні й Полтавський художній музей.

"Намисто" музеїв Сумщини репрезентують такі осередки краєзнавства: Сумський обласний, Глухівський, Роменський, Лебединський, Конотопський, Охтирський, Шосткинський а також обласний художній музей імені М. Онацького й музей А. Чехова у м. Суми. А туристично-музейною візиткою краю став Державний історико-культурний заповідник у м. Путивлі, оспіваному у "Слові о полку Ігоревім".

Харківщина — це край, який є визнаним родоначальником організації музейної справи в Україні. Сьогодні експозиційну спадщину Харківщини представляють краєзнавчі музеї у містах Ізюмі, Змієві, Барвінковому, Богодухові, Люботині, Червонограді, Золочеві, Первомайську, Лозовому, Валках, Балаклії, Чугуєві та Куп'янську.

Харків — це східноукраїнська музейна "столиця" України Тут містяться Історичний музей, Художній музей і його філія — Музей народного мистецтва Слобожанщини, Художня галерея, Літературний музей, Музей природи Харківського національного університету та ін.

-4-

Сьогодні тільки в Європейському Союзі нараховується понад 150 культурних мереж, що поєднують організації, арт-менеджерів, творчих особистостей. Мережні організації є основним ресурсом міжнародних партнерських проектів у сфері культури.

У рамках Форуму Європейських культурних мереж 1998р. був сформульований основний принцип їхньої діяльності мережі зобов'язані працювати разом у дусі максимальній широті поглядів і демократичної терпимості, де всі громадяни мають рівний доступ до культурних цінностей.

Таким чином, розвиток культурних мереж спрямований на консолідацію світових культурних ресурсів і забезпечення доступу до цих ресурсів усіх зацікавлених учасників.

В Україні мережна ідеологія тільки починає поширюватися. Першими вагомими кроками з поширення мережної ідеології в Україні музейними установами вже зроблені — це створення музейних асоціацій (наприклад, Асоціації музеїв і галерей Карпатського регіону, про яку мова піде нижче).

Асоціації — це ще не цілком мережі, у деяких з них домінують ієрархічні структури, інші радше нагадують професійні клуби. Однак чимало рис дозволяють стверджувати те, що діяльність українських музейних асоціацій спирається на мережні координаційні принципи: наявність єдиного інформаційно-ресурсного центру, активна участь у спільних, у тому числі міжнародних, проектах, виставках, семінарах, конференціях, фестивалях. (Перший Усеукраїнський фестиваль "Музей третього тисячоріччя" відбувся 2005 р.) Та головне — в основі діяльності більшості асоціацій лежить принцип партнерства.

Найвпливовіші й найуспішніші світові музейні мережі. Такими мережними організаціями на сьогодні є Міжнародна рада музеїв (ІКОМ), Мережа європейських музейних організацій (NEMO), Міжнародний центр вивчення консервації та реставрації культурної спадщини (ICCRROM), Європейський музейний форум, на ідеології мережного партнерства у менеджменті розвивають свою діяльність Агентство з міжнародного розвитку США (US AID), Європейська мережа Культурних центрів (ENCC), Асоціація бізнес-спонсорства в мистецтві (ABSA), Європейська мережа Інформаційних центрів Виконавських мистецтв (ENICPA), Cultural Cooperation, Art & Society та чимало інших європейських благодійних фондів і міжнародних організацій.

Розгортання діяльності міжнародних організацій у сфері культурної спадщини й музейництва було зініційоване в середині минулого століття Організацією Об'єднаних Націй. З цією метою у складі ООН 1946 р. була заснована неурядова організація — Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури (United Nations Education Science and Culture Organization — UNESCO). Діяльність ЮНЕСКО охоплює широке коло питань: ліквідацію неграмотності і боротьбу з дискримінацією в царині освіти, вивчення, збереження і популяризацію національних культур, проблеми інформації та безліч інших актуальних для міжнародного співтовариства проблем.

Того ж 1946 р. у складі ЮНЕСКО була створена Міжнародна рада музеїв (ІКОМ). Нині ІКОМ — це неурядова організація, формально підпорядкована ЮНЕСКО, що має консультативний статус в Економічній та Соціальній Раді Організації Об'єднаних Націй.

У 1977 р. у рамках ІКОМу створений Міжнародний комітет з музеології, що здійснює координацію теоретичних досліджень. Протягом 1980-х років основним завданням МКМ була уніфікація концептуально-методологічного й термінологічно-поняттєвого апарату музеології, яка покликана забезпечити взаєморозуміння між дослідниками різних країн. З 1976 по 1986 рр. тривала напружена робота над музеологічним словником, результатом якої став 20-мовний глоссаріум музеологічних термінів. З 1990-х років МКМ зосередив зусилля на популяризації у світі концепції "нової музеології", створення глобальної мережі екомuzeїв та "м'якої" музеєфікації найрепрезентативніших в етнокультурному сенсі ареалів традиційного розселення й життєдіяльності соціуму.

Найвідомішою міжурядовою організацією зі збереження світової культурної спадщини є Міжнародний центр вивчення консервації та реставрації культурної спадщини (ICCRROM) створений 1956 р. рішенням 9-ї Генеральної конференції ЮНЕСКО, що проходила у Нью-Делі.

Головними завданнями ICCRROM є розвиток консерваційної та реставраційної практики в усьому світі та підвищення розуміння суспільством необхідності збереження культурної спадщини, формування відповідної громадської думки.

Альтернативною ІКОМу міжнародною музейною організацією, що здобула на початку ХХІ ст. найавторитетніше визнання світової спільноти, є

Мережа європейських музейних організацій.

Мережа європейських музейних організацій (NEMO) — це незалежна музейна мережа, що забезпечує репрезентацію та інформацію для музейної спільноти Європи. До NEMO входять музейні організації та установи країн Європейського Союзу та країн, які мають асоційоване членство або є кандидатами на вступ у ЄС.

У 2005 р. NEMO отримала операційний грант від ЄС за бюджетною програмою "Підтримка організацій, які популяризують європейську культуру".

Серед найавторитетніших міжнародних музейних організацій не можна оминати увагою Європейський музейний форум — це незалежна організація, заснована у 1977 р. видатним діячем міжнародного музейного руху Кенетом Хадсоном (1916—1999 рр.) і зареєстрована у Великій Британії як благодійний фонд.

На початку її діяльності одним з головних завдань організації було проведення конкурсу серед британських музеїв з метою виділення і поширення передового досвіду. Сьогодні ЄМФ має 32 кореспондентів у різних європейських країнах, які відстежують найцікавіші музейні явища.

З прикрістю констатуємо, що Україна не представлена і в цій престижній організації, у Комітеті Форуму немає навіть жодного кореспондента з України, який сприяв би інтеграції національної музейної системи до європейського культурного простору.

Найдієвішою (найрезультативнішою) українською організацією у сфері музейництва, заснованою на принципах мережного партнерства, на наш погляд, є Асоціація музеїв та галерей Карпатського регіону. Її створено 19 липня 2000 р., очолює Зеновій Мазурик. Асоціація об'єднала працівників музейної та виставкової сфери з чотирьох областей Карпатського регіону — Львівської, Закарпатської, Івано-Франківської і Чернівецької.

Перспективною для українських національної та регіональних музейних асоціацій у плані запозичення досвіду є модель об'єднання національних музеїв Франції — це представницький орган на правах комерційної структури, що виконує функції асоційованого комерційного агента національних музеїв країни. Національні музеї Франції — це некомерційні установи, за організаційно-правовим статусом дуже близькі до державних музеїв України.

Досвід діяльності Об'єднання національних музеїв Франції показує, як гармонійно можна поєднати інтереси музейних асоціацій з бізнесом:, як музейний бізнес може ефективно працювати на туризмі, одночасно допомагаючи збереженню спадщини і поповненню фондів державних музеїв.

-5-

Музейні заклади мають значний вплив на виховання підростаючого покоління, розвиток повноцінної особистості, формування національно-патріотичного світогляду, пізнання історично-культурного надбання української нації. Сааме тому питання популяризації музейних цінностей, включеним їх у мережу туристичних послуг є надзвичайно актуальним.

Створення у музеях розгалуженої сфери послуг для туристів та відвідувачів, відкриття сувенірних магазинів, виставкових галерей, антикварних магазинів сприяють збільшенню фінансових витрат — надходжень у місцеві бюджети.

Пріоритетним напрямом розбудови національної музейної мережі має стати запровадження нових технологій в експозиційній діяльності, створення експозицій, що дивують і принаджують несподіваними технічними ефектами (напр., рухома, анімована чи інтерактивна експозиція).

Важливими напрямками розвитку музеїв є подолання проблеми відставання їх матеріально-технічного забезпечення, оснащення належними технічними засобами охорони, використання комп'ютерної техніки й створення на її базі інформаційно-довідкових систем. У цьому напрямі музеї України значно відстають від музейних мереж розвинених країн світу.

Більшість музеїв України розташовані у тісних приміщеннях, де неможливо належним чином організувати збереження музейних фондів. Брак коштів призводить до того, що багато предметів із різних причин не можуть експонуватися: деякі з них вимагають складної й тривалої реставрації, інші мають лише наукове значення.

Надзвичайно актуальною й важливою є проблема ефективної промоції музеїв країни та її окремих регіонів на різноманітних туристичних виставках і салонах, включення їх у туристичні маршрути та їхня популяризація серед широких верств населення.

Пріоритетним завданням для українських музеїв є "прорив інформаційної блокади" та проведення суспільно резонансних акцій і PR-заходів. Нині музейну спадщину нашої країни фахово репрезентує глобальній мережі Інтернет одинєдиний сайт "Музейний простір України".

Важливим є розвиток мережі музейних закладів у системі туристичної інфраструктури.

Нині музейна справа в Україні регламентується Законами України "Про музеї та музейну справу", "Про охорону культурної спадщини", "Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей" та іншими законодавчими актами, Положенням про Музейний фонд України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20 липня 2000 р.

Нова державна стратегія розвитку музейної справи повинна передбачати передусім розширення штату музейних екскурсоводів зі знаннями державної й кількох основних іноземних мов, запровадження сучасних систем сигналізації й охорони музейних фондів, комп'ютеризацію основних технологічних циклів музейної діяльності та розробку промоційно-інформаційних інтернет-сайтів кожного музею з метою його туристичної популяризації.